

2016

JAARVERSLAG
2016

Gezicht op het IJ en 's Lands Zeemagazijn te Amsterdam (1664)
door Reinier Nooms (1623/24)
Olieverf op linnen, 51 x 66 cm, aankoop 2016

INHOUD

Voorwoord	06
Profiel	08
Het Scheepvaartmuseum in 2016	12
Educatie en participatie	24
Financiële positie	26
Collectie en publicaties	29
Organisatie	34
Vooruitblik	36
Verslag van de Raad van Toezicht	38
Jaarrekening 2016	32

VOORWOORD

Het afgelopen jaar was voor Het Scheepvaartmuseum in meerdere opzichten een belangrijk jaar. We ontwikkelden niet alleen interessante nieuwe tentoonstellingen, activiteiten en publieksprogramma's, maar zijn er ook in geslaagd om met het activiteitenplan "Blauwdruk" een basis voor de toekomst neer te leggen. Hiermee hebben wij de BIS-subsidie voor de planperiode 2017-2020 zeker ingezet op een programmering rondom jaarthema's gericht op brede doelgroepen. Als toonaangevend maritiem kennisinstituut zoekt het museum in haar nieuwe plannen steeds aansluiting met actuele maatschappelijke ontwikkelingen en (nieuwe) samenwerkingspartners. Deze doelstelling is meteen in 2016 in de praktijk gebracht met verschillende

exposities en activiteiten, zoals de exposities 'The Ultimate Sailor' en 'Drijfveer'. Hiermee positioneert het museum zich als relevante culturele instelling waarin verleden, heden en toekomst met elkaar verbonden zijn.

De Vereniging Nederlandsch Historisch Scheepvaartmuseum vierde haar 100-jarige bestaan, waarmee de collectie dit jaar precies 100 jaar bestond. Dit jubileumjaar is op verschillende momenten gevierd met onder andere de tentoonstelling 'Drijfveer'. Alhoewel het museum vanwege het gastheerschap voor de EU-top gedurende drie perioden van circa een week niet toegankelijk was voor publiek, hebben wij met het Pop-Up museum voor de deur en rondleidingen door de buurt, toch het verhaal van het museum ver-

teld. Hierin belicht het museum het belang van de scheepvaart vanuit Europees perspectief. In juni openen we de fototentoonstelling 'The Ultimate Sailor' waarin vier eigentijdse fotografen hun visie deelden op het stereotiepe beeld van de zeeman. VOC-schip *Amsterdam* lag afgelopen jaar 25 jaar aan de steiger, reden om deze bijzondere verjaardag te vieren met een heuse overnachting op het schip. In 2016 trof het museum de voorbereidingen om de bibliotheek van het museum weer doordeweeks open te stellen voor publiek. Dat lukte. Vanaf afgelopen 8 mei 2017 zijn de ruim 60.000 boeken weer elke werkdag te bewonderen.

De Stichting Nederlands Scheepvaartmuseum kent een lange geschiedenis. De collectie werd vanaf 1916 opgebouwd. Het museum vond

via diverse omzwervingen in de stad uiteindelijk in 1973 haar definitieve plek in 's Lands Zeemagazijn. Juist deze locatie is uitermate geschikt om de historie en relevantie van de scheepvaart voor ons land te illustreren. Hier zijn wij op onze plek. Het schilderij van Reinier Nooms van 1664 geeft dit nog maar eens prachtig weer. Wij zijn verheugd dat dit werk het afgelopen jaar, dankzij steun van vele begunstigers, is toegevoegd aan onze collectie.

In 2016 begon ik als nieuwe directeur van het museum aan de meest geweldige baan die ik mij kan voorstellen. Op een moment dat het museum opnieuw haar basis legde, zijn wij in staat geweest afgelopen jaar bijna 300.000 bezoekers, vele begunstigers en partners aan ons te binden. Wij zijn hen zeer erkentelijk voor hun steun en bezoek. Samen 'maken' wij het museum. Het Scheepvaartmuseum beheert een van 's werelds belangrijkste

maritieme collecties. Dit geeft ons, een team van ruim 100 enthousiaste professionals, elke dag energie om Het Scheepvaartmuseum te laten bruisen.

Michael Huijser
Directeur Het Scheepvaartmuseum

“HET SCHEEPVAARTMUSEUM
BEHEERT ÉÉN VAN ‘S WERELDS
BELANGRIJKSTE MARITIEME
COLLECTIES.”

PROFIEL

De Stichting Nederlands Scheepvaartmuseum Amsterdam, statutair gevestigd te Amsterdam is op 16 december 1994 opgericht. De stichting heeft als doel om bij een zo breed mogelijk publiek de belangstelling voor, en het inzicht in, alle aspecten van de Nederlandse maritieme cultuur, geschiedenis en kunst, mede in internationaal verband, te bevorderen.

VISIE

Het zeewaartse verhaal is het verhaal dat gaat over reizen naar het onbekende, over ontdekking en interactie met uiteenlopende nieuwe culturen, ondernemerschap en durf. Maar ook dilemma's die hiermee gepaard gaan, zijn onderdeel van dit verhaal. Het Scheepvaartmuseum vertelt dit zeewaartse verhaal. Dat doet het museum aan de hand van een maritieme topcollectie, via vernieuwende presentaties en prikkelende verhalen. Hiermee brengt het museum het verleden tot leven, biedt het inspiratie voor de toekomst en zet het aan tot nadenken.

Het zeewaartse verhaal wordt inhoudelijk gedragen door vijf hoofdthema's:

- 1. Nederlanders en de wereld:** vanuit een internationaal perspectief wordt de Nederlandse maritieme geschiedenis benaderd. Het Scheepvaartmuseum vertelt het verhaal over de historische en actuele relatie van Nederlanders met andere naties, het

handhaven van vrede, internationale handel, en over de relatie met andere volkeren en culturen.

- 2. Nederland als maritieme natie:** dit is het perspectief om met de collectie verhalen te vertellen over de door de maritieme sector sterk beïnvloedde Nederlandse identiteit.
- 3. De zee als bron van inspiratie:** hoe lieten en laten kunstenaars, fotografen en filmmakers zich inspireren door de maritieme sector en omgekeerd?
- 4. De zee als nieuwe uitdaging:** innovatie in de maritieme sector en de betekenis van de pleziervaart en watersport;
- 5. Amsterdam als havenstad:** verhalen over de Amsterdamse havens, rederijen, het gebouw 's Lands Zeemagazijn en de rol van het Marineterrein door de eeuwen heen.

In onze veranderende samenleving wil Het Scheepvaartmuseum een belangrijke positie innemen als relevante erfgoedinstelling: een museum dat zich bewust is van het verleden en hedendaagse ontwikkelingen en vastlegt wat geschiedenis betekent voor de toekomst.

MISSIE

Het Scheepvaartmuseum wil een groot en breed publiek inspireren en verrijken met het zeewaartse verhaal.

POSITIONERING

In onze veranderende samenleving wil Het Scheepvaartmuseum een belangrijke positie innemen als relevante en erfgoedinstelling: een museum dat zich bewust is van het verleden, de hedendaagse ontwikkelingen en vastlegt wat geschiedenis betekent voor de toekomst.

COLLECTIE-PROFIEL

De collectie bestaat uit meer dan 400.000 collectiestukken en behoort tot de wereldtop van maritieme collecties, vergelijkbaar met onder andere het National Maritime Museum in Greenwich en het Centraal Marinemuseum in Sint-Petersburg. Met name de collecties cartografie, navigatie, scheepsmodellen, schilderkunst en de wetenschappelijke bibliotheek vertegenwoordigen cultureel erfgoed van nationaal en internationaal belang. De mondiale gemeenschap ziet in onze collectie zijn eigen geschiedenis en wording weerspiegeld. De collectie van Het Scheepvaartmuseum vertelt het verhaal van 600 jaar handel, globalisering, migratie, oorlog en vrede, kolonialisme, slavenhandel

en daarnaast ook technologische vooruitgang, interactie tussen verschillende culturen en de reflectie van de maritieme identiteit van Nederland in de kunst.

“I HAVE VISITED THE MUSEUM MANY TIMES AND WORKED CLOSELY WITH IT ON A RANGE OF PROJECTS OVER MORE THAN TWENTY YEARS. THE MUSEUM IS CUSTOMER TO ONE OF THE WORLD’S TRULY GREAT MARITIME HERITAGE COLLECTIONS, BEING ESPECIALLY STRONG IN THE FIELDS OF THE DUTCH GOLDEN AGE, NAVIGATION AND CARTOGRAPHY AND SHIPBUILDING.”

Dr. Kevin Fewster, directeur van Royal Museums Greenwich

De instrumenten- en globecollectie is de tweede ter wereld wat betreft omvang en samenstelling. Het museum beheert één van de belangrijkste atlassenverzamelingen, waaronder twaalf edities van de laat- middeleeuwse Ptolemaeus atlas. De schilderijencollectie, met grote namen als Vroom, Van Wieringen, Backhuysen en Van de Velde, loopt door tot in de 21e eeuw en is hiermee de meest complete van Nederland. De collectie authentieke, contemporaine scheepsmodellen en technische tekeningen geven een nagenoeg compleet beeld van de Nederlandse scheepsbouw vanaf het eind van de 16e eeuw tot heden. De bibliotheekverzamelingen zijn internationaal vermaard bij wetenschappelijke specialisten, met name door het

grote aantal werken uit de vroegmoderne tijd. De collectie Crone is bijvoorbeeld ongeëvenaard als het gaat om de vroege Europese navigatiegeschiedenis.

Het Scheepvaartmuseum beheert een collectie van verschillende vaartuigen, waaronder de Koningssloep en één groot varend monument; het in 1900 gebouwde directieschip en ijsbreker van Rijks-waterstaat de *Christiaan Brunings*.

FELLOWSHIPS

Het Scheepvaartmuseum is ook een kennisinstituut. Het wetenschappelijke fellowshipprogramma, dat sinds 2007 bestaat, wordt uitgebreid door samenwerking met het Maritiem Museum Rotterdam en enkele universiteiten. Niet alleen zal het museum meer fellows werven en begeleiden, maar zal het ook stageplaatsen aanbieden aan studenten maritieme geschiedenis.

Vanuit de Stichting Fellowships Scheepvaartmuseum stellen het museum en De Vereniging Nederlandsch Historisch Scheepvaart Museum jaarlijks drie stipendia beschikbaar voor studenten en academici uit binnen- en buitenland: het Dr. Ernst Crone-fellowship, het Mr. Peter Rogaar-fellowship en het Prof. J.C.M. Warnsinck-fellowship. Het museum onderhoudt nauwe banden met de Vrije Universiteit, de Universiteit van Amsterdam en de Universiteit Leiden en is onder andere lid van het Northern Seas Maritime Museums Network en het International Congress of Maritime Museums.

LOCATIE

Het Scheepvaartmuseum is gevestigd in 's Lands Zeemagazijn. Dit monumentale gebouw uit 1656 werd ontworpen door Daniel Stalpaert als pakhuis van de Admiraliteit van Amsterdam. Een centraal gelegen pakhuis dat de nieuwe oorlogsvloot snel moest kunnen bevoorraden. In het pakhuis lagen kanonnen, zeilen, vlaggen en scheepsuitrusting opgeslagen. Het Scheepvaartmuseum bevindt zich in hartje Amsterdam, midden in de levendige Plantagebuurt en het Oosterdok.

BEZOEKERS-PROFIEL

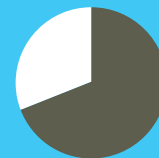
Bezoekersaantallen

Het Scheepvaartmuseum trok in 2016 in totaal 289.666 bezoekers. De oorspronkelijke doelstelling was vastgesteld op het bereiken van 293.100 bezoekers, een verschil van -1,17%. Doordat het museum in 2016 op een drietal aaneengesloten periodes dienst deed als besloten vergaderlocatie voor de EU-top, was het museum gedurende drie periodes van circa een week niet publiek toegankelijk. Gedurende die periodes was het XXS Museum op het Kattenburgerplein wél en bovendien gratis toegankelijk voor publiek. Dit mini-museum trok 6.000 bezoekers. Deze bezoekers maken onderdeel uit van het genoemde totaal. De ruim 45.000 bezoekers die het Pop-Up museum van De Wereld Draait Door in het Allard Pierson Museum bezochten, zijn niet meegerekend.

Het Scheepvaartmuseum heeft voor deze tijdelijke tentoonstelling, samen met Daan Roosegaarde, Kunstenaar van het jaar, een zaal ingericht. Deze zaal werd door de bezoekers van het Pop-Up Museum als één van de beste beoordeeld.

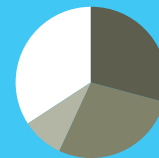
Profiel doelgroepen

Van het totaal aantal bezoekers aan Het Scheepvaartmuseum zijn 82.330 bezoekers 17 jaar of jonger. Het museum trok maar liefst ruim 97.000 buitenlandse bezoekers, 34% van het totaal aantal bezoekers. In 2015 trok het museum nog 30% buitenlandse bezoekers, dit aandeel neemt derhalve toe. Verder bestaat 29% van het totaal aantal bezoekers uit cultuurliefhebbers, 28% uit gezinnen, en 9% onderwijs-gerelateerde bezoekers. De gemiddelde waardering van het museum door bezoekers is een 8,2. Dit is hoger dan voorgaande jaren, te verklaren door een stijging van de groep buitenlandse toerist. Met name gezinnen en buitenlandse toeristen zijn zeer positief over het museum. De herhaalbezoekintentie ligt rond de 65%. Het doel van het museum is het herhaalbezoek te vergroten door de programmering te versterken. Daarnaast wil het museum met eigen (social) kanalen en media-inzet de afzonderlijke doelgroepen gericht aanspreken en de binding met het museum vergroten.

HET MUSEUM TREKT
66% BINNENLANDSE
EN **34% BUITENLANDSE**
BEZOEKERS.

289.666
BEZOEKERS IN 2016

29%
CULTUURLIEFHEBBERS

28%
GEZINNEN

9%
ONDERWIJSGERELATEERD

34%
BUITENLANDS

HET SCHEEP VAART museum IN 2016

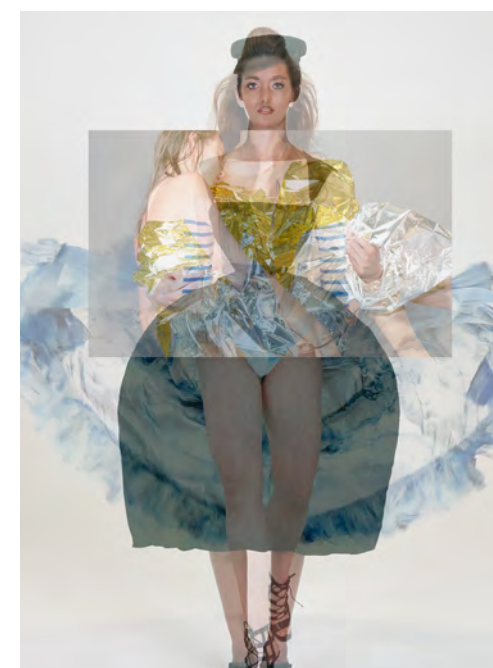
ACTIVITEITEN EN PROGRAMMERING

Het Scheepvaartmuseum wist het publiek in 2016 te verrassen met twee nieuwe tijdelijke tentoonstellingen en een gevarieerd activiteitenprogramma voor jong en oud. Dit jaarverslag belicht een aantal bijzondere activiteiten, tentoonstellingen en programmaonderdelen.

1. TIJDELIJKE TENTOONSTELLINGEN

The Ultimate Sailor | under construction

Het stereotiepe en soms karikaturale beeld dat we kennen van de zeeman komt sinds eeuwen tot uitdrukking in onder andere verhalen, toneelstukken, prenten en schilderijen. In Het Scheepvaartmuseum zijn veel collectiestukken te vinden die dit beeld illustreren, terwijl het beroep en de rol van de zeeman inmiddels danig is gewijzigd. Dit inspireerde het museum het beeld van de zeemens van een update te voorzien door de vier fotografen op dit onderwerp te laten reflecteren. In deze tijdelijke expositie toonden vier fotografen, Koen Hauser, Jan Hoek, Marie-Jose Jongerius en Aisha Zeijpveld, hun visie op de zeeman anno nu. Het resultaat hiervan was drie uiteenlopende fotoseries en een video-installatie die de kijker inspireerden na te denken over beeldvorming en identiteit. Bij de tentoonstelling verscheen een NRC bijlage in een oplage van 900.000 exemplaren.

**“HET IS EEN VERADEMING EEN FOTO-EXPOSITIE TE ZIEN OVER ZEE-
LUI WAARIN NIET ALLE CLICHÉS AAN
BOD KOMEN. DUS GEEN GETATOEËERDE
ANKERS, GEEN GESTREEPTE TRUIEN,
GEEN GERINGDE OREN.”**

Arend Joustra,
hoofdredacteur Elsevier

“ACHTER IEDERE VERZAMELING ZIT HET VERHAAL VAN EEN MENS: DE VERZAMELAAR. HIJ HEEFT DE ‘SPULLEN’ BIJEEINGEBRACHT; DE OBJECTEN ZIJN ALS HET WARE DE SPIEGEL VAN EEN PERSOON MET ZIJN SPECIFIEKE IDEËN EN DRIJFVEREN.”

Elisabeth Spits en
Diederick Wildeman,
conservatoren Het Scheepvaartmuseum

Tentoonstelling ‘Drijfveer | 100 jaar verzamelen’

De collectiegeschiedenis, het verhaal van de ‘Vereeniging’, is in 2016 geïllustreerd aan de hand van de tentoonstelling ‘Drijfveer | 100 jaar verzamelen’. Deze tijdelijke tentoonstelling toont de verzamelgeschiedenis van het museum en omvat topstukken als een brief van Michiel de Ruyter, een globe uit 1613 en meesterwerken van Mesdag en Nooms. Voor ‘Drijfveer’ werden 350 nog niet eerder getoonde objecten op bijzondere wijze bijeengebracht. Niet in chronologische volgorde, maar aan de hand van de verzamelgeschiedenis die hen verbindt. In verschillende zalen is zo ruimte ontstaan voor ‘pronkstukken’, bijzondere verzamelingen of objecten die een bepaalde tijdsgeest vertegenwoordigen. De tentoonstelling ‘Drijfveer’ werd geopend door Joop van Caldenborgh, verzamelaar pur sang en eigenaar van Museum Voorlinden.

2. PUBLIEKSEVENEMENTEN/ RANDPROGRAMMERING

25 jaar VOC-schip *Amsterdam* aan de museumsteiger

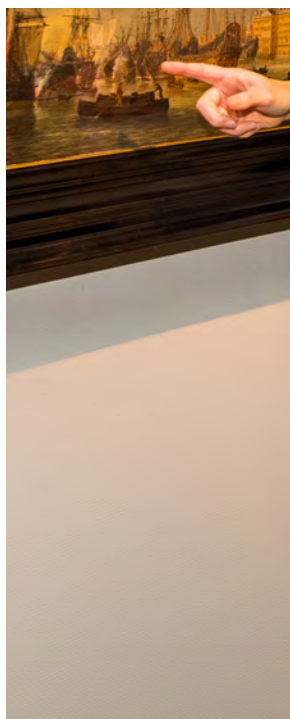
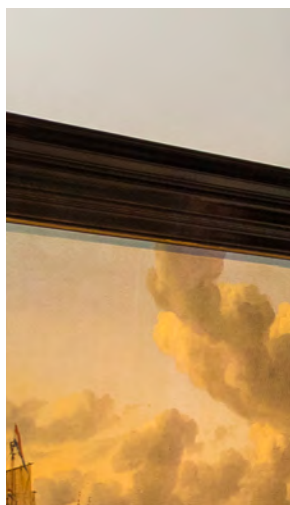
In 2016 vierde het museum nog een jubileum. De replica van het VOC-schip *Amsterdam* kreeg precies 25 jaar geleden een vaste aanlegplek aan de steiger van Het Scheepvaartmuseum en werd toegankelijk voor het grote publiek. Op die wijze werd een mooie verbinding gemaakt tussen de collectie van het museum. Het schip is al jarenlang één van de grootste publieksliefelingen van het museum en trekt jaarlijks vele nationale en internationale bezoekers. In 25 jaar trok het schip maar liefst 4 miljoen bezoekers en kan het rekenen op een bezoekerswaarde-

ring van een 8,5. Na een feestelijke aftrap in maart met de bouwers van de *De Amsterdam*, waren er verschillende publieksactiviteiten. Het hoogtepunt van het jubileum was het programmaonderdeel ‘Slapen aan boord’. Hierbij mocht een groep van 25 kinderen samen met één ouder tijdens Pinksteren een nacht aan boord slapen. Gedurende de Piratenweken in de meivakantie was het schip voor de jongste bezoekers net een piratenschip.

100 jaar Vereeniging Nederlandsch Historisch Scheepvaartmuseum

In 2016 vierde de collectie van Het Scheepvaartmuseum haar 100-jarige jubileum. Precies 100 jaar geleden, in 1916, werd de Vereeniging Nederlandsch Historisch Scheepvaartmuseum opgericht. Destijds besloot een aantal welgestelde Amsterdammers gezamenlijk dat de rijke maritieme geschiedenis van Nederland niet verloren mocht gaan voor toekomstige generaties. Zij wilden zoveel mogelijk mensen, jong en oud, in Nederland en daarbuiten, laten beseffen welke rol de Nederlandse scheepvaart in de wereld speelt en heeft gespeeld. Op deze manier is één van de grootste en rijkste maritieme collecties ter wereld bijeengebracht. Het huidige Scheepvaartmuseum is de vrucht van dit particuliere initiatief. In het jubileumjaar zijn verschillende activiteiten gerealiseerd waaronder speciale lezingen, een depotbezoek, de uitgave van het jubileumboek 'Verzamelaars Verzameld', het jubileumfeest en de opening van de tentoonstelling 'Drijfveer | 100 jaar verzamelen'. Het jubileumjaar werd in november afgesloten met een inspirerend museumsymposium waarbij Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Beatrix der Nederlanden aanwezig was.

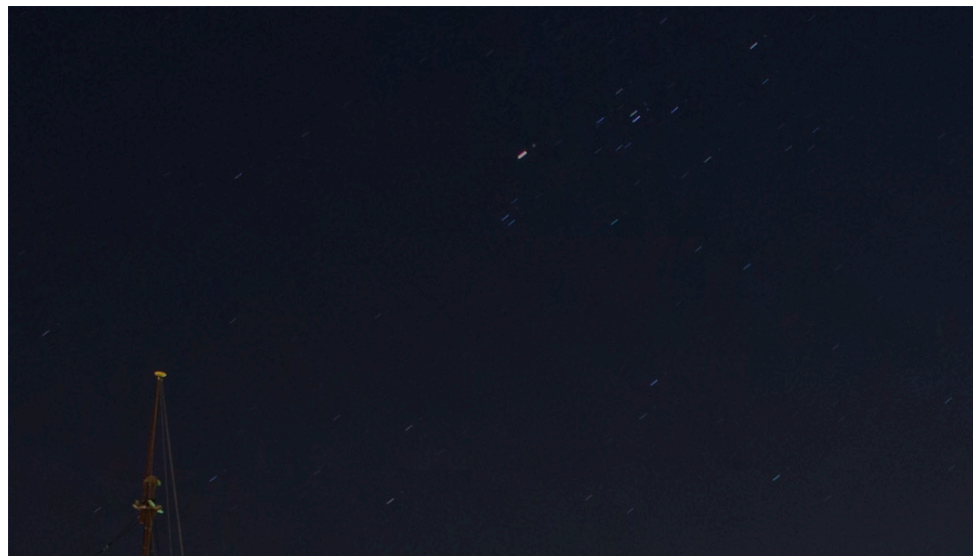
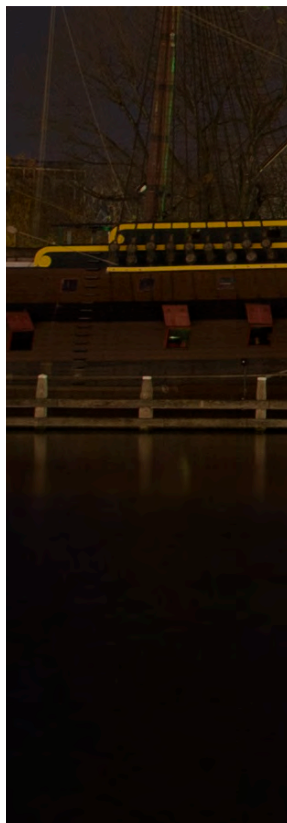
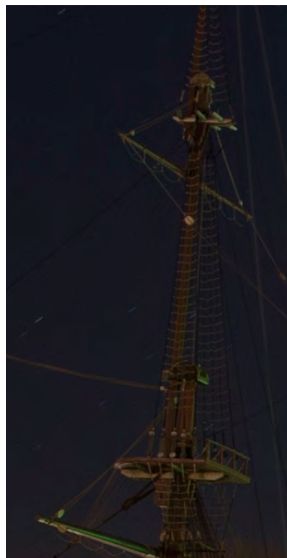
Walvisweken

In de zomer vond de derde editie plaats van de Walvisweken. Deze programmering sluit aan op de vaste tentoonstelling 'Het verhaal van de walvis' en belicht via verschillende educatieve activiteiten de relatie tussen mens, dier en natuur. Voor het programma werd samengewerkt met het Wereld Natuur Fonds, Museum In 't Houten Huis uit walvisvaardersdorp De Rijp in Noord-Holland en kennisinstituut Ecomare Texel. In De Rijp, dat tot en met de 18de eeuw actief was in walvisvaart, konden bezoekers de walvisvaartwandeling lopen langs historische plekken. Bij Ecomare waren in de Walviszaal skeletten van bultruggen en potvissen te zien. In Het Scheepvaartmuseum werd een speciaal kleuterprogramma en familierondleiding aangeboden, alsmede bijzondere familiecolleges. De walvisexperts van het Wereld Natuur Fonds, Ecomare Texel en Het Scheepvaartmuseum hebben in juli en augustus iedere woensdagmiddag hun expertise met een breed publiek gedeeld. Voor het derde jaar op rij is de bezoekerswaardering van de Walvisweken gestegen, van 8,0 in 2014 naar 8,4 in 2016 (+5%). De Walvisweken werd door maar liefst 27.909 bezoekers bezocht.

“IN AL ZIJN PROJECTEN EN PROGRAMMA'S ZOEKT HET WERELD NATUUR FONDS (WNF) SAMENWERKING MET ANDERE PARTIJEN. ÉÉN VAN DEZE PARTNERS IS HET SCHEEPVAARTMUSEUM. EEN PLEK WAAR BEZOEKERS IN AANRAKING KOMEN MET ÉÉN VAN DE BELANGRIJKSTE THEMA'S VAN HET WNF: OCEANEN EN DE DIEREN DIE ER IN LEVEN. VIA DE WALVISWEKEN KOMEN BEZOEKERS VAN JONG TOT OUD OP EEN SPEELSE MANIER MEER TE WETEN OVER DE RELATIE TUSSEN MENS EN NATUUR EN HET BELANG VAN SCHONE OCEANEN. ALLEEN DOOR DE HANDEN INEEN TE SLAAN HEEFT NATUURBESCHERMING KANS VAN SLAGEN EN HET WERELD NATUUR FONDS IS DAN OOK ZEER POSITIEF OVER DEZE SAMENWERKING.”

Cynthia van Zwol,
Senior Communicatiemanager Wereld Natuur Fonds

HET SCHEEPVAARTMUSEUM IN 2016

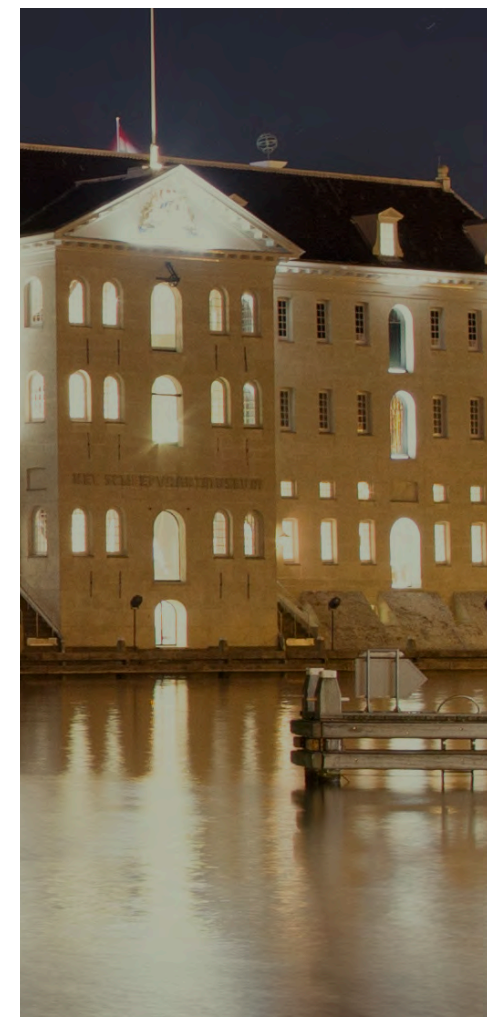
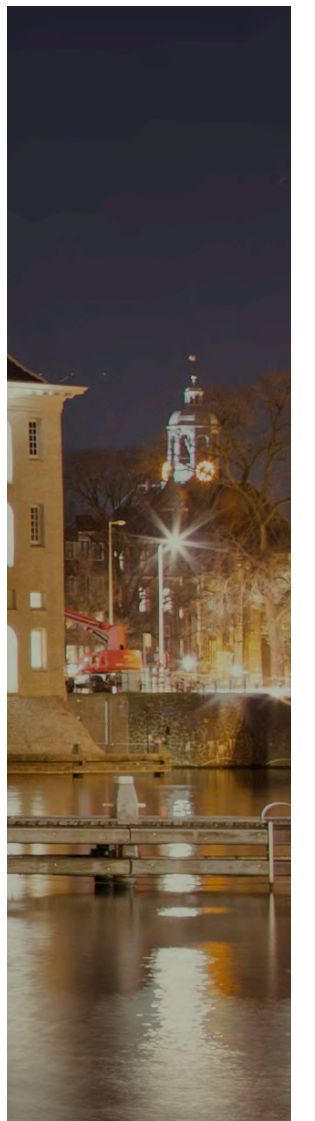
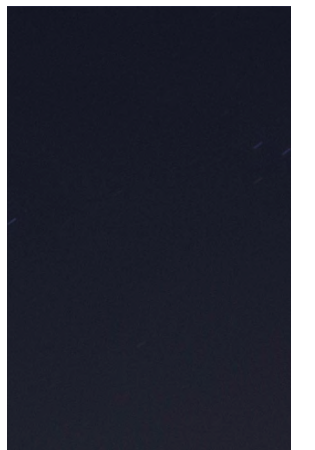
“DE ARCHITECTUUR VAN HET STRAKKE PAND IS OPMERKELIJK VOOR DIE TIJD. DE REGELMAAT VAN VORMEN DIE HERHAALD WORDEN, DE VRIJ RECHTE LIJNEN EN HET STRAMIEN ZIJN BIJZONDER. DOOR TE WERKEN MET LASER KAN IK HET KARKAS UITTEKENEN EN IN DE BUURT KOMEN VAN EEN VROEGERE ONTWERPTEKENING.”

Reier Pos, ontwerper lichtkunstwerk Blueprint

HET SCHEEPVAARTMUSEUM IN 2016

Samenwerking Amsterdam Light Festival

Tijdens het Amsterdam Light Festival, dat in de wintermaanden in de openbare ruimte van de stad te zien is, was een bijzonder lichtkunstwerk te zien op de gevel van Het Scheepvaartmuseum. Lichtontwerper Reier Pos maakte voor de Water Colors vaarroute het werk ‘Blueprint’, dat geprojecteerd was op de gevel van Het Scheepvaartmuseum. Reier Pos studeerde Architectural Design aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten van Antwerpen en is daarnaast ook docent aan de School of Arts in Amsterdam.

Overige activiteiten

Koningssloep

In 2015 keerde de Koningssloep, na een afwezigheid van 7 jaar, terug naar Het Scheepvaartmuseum. Ter gelegenheid hiervan is een activiteitenprogramma opgezet met rondleidingen. Dit activiteitenprogramma is ook in 2016 doorgezet.

Gastschepen aan de steiger (*Statenjacht Utrecht* en *Clipper Stad Amsterdam*)

In mei lag *Statenjacht Utrecht* aangemeerd bij Het Scheepvaartmuseum. Utrecht, het schip uit de bioscoopfilm 'Michiel de Ruyter', is een reconstructie van een 18e-eeuws admiraliteitsjacht. In oktober lag *Clipper Stad Amsterdam*, bekend van SAIL 2015, aangemeerd bij het museum. Het schip is gemodelleerd naar het koopvaardijship *De Amsterdam* uit 1854. Het werd gebouwd op de Amsterdamse Oranjerwerf door werkloze schoolverlaters.

Maand van de Geschiedenis

Ter gelegenheid van de Maand van de Geschiedenis is een rondleiding gegeven in het museum. Aan de hand van de vele topstukken is de rijke maritieme geschiedenis van ons land toegelicht.

400 jaar Australisch-Nederlandse betrekkingen

In 1616 ging VOC-vaarder Dirk Hartog, als eerste Europeaan, aan land in West-Australië. Deze bijzondere gebeurtenis markeert de band van 400 jaar tussen Nederland en Australië. In Het Scheepvaartmuseum vond ter gelegenheid daarvan een lezing plaats.

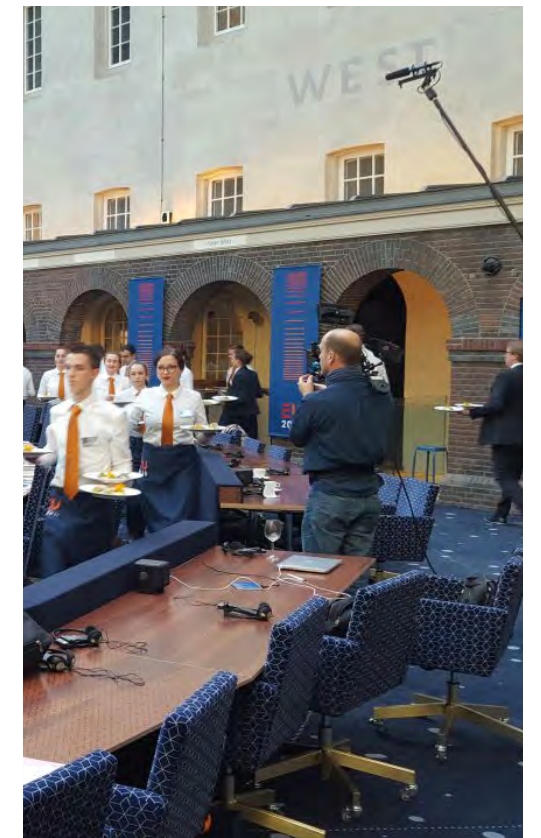
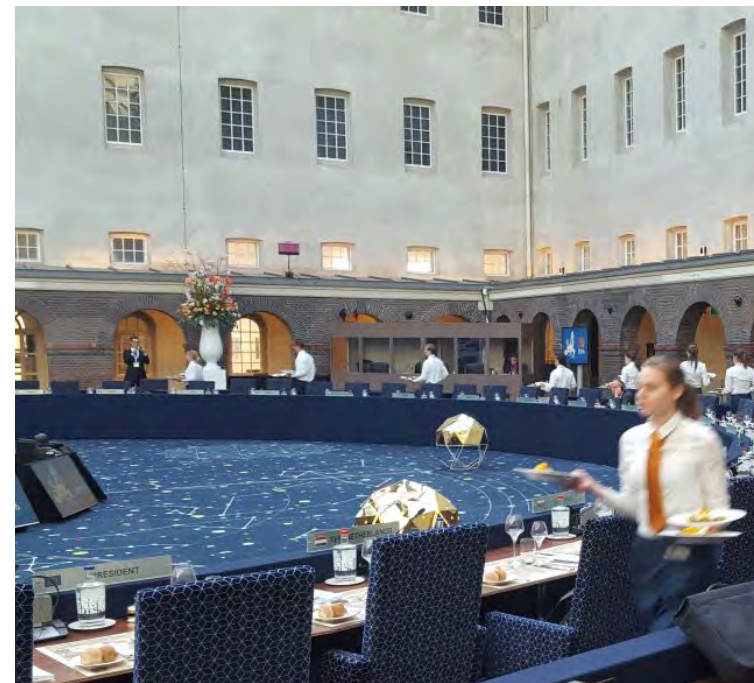

Museumnacht

Tijdens Museumnacht was er een zinderend programma vol van workshops, interactieve rondleidingen en spetterende muziek. Geheel in het teken van de nieuwe expositie 'Drijfveer' werden tal van drijfveren belicht en getoond.

'Onder de Sterrenhemel'

In de kerstvakantie organiseerde het museum een speciale familie-rondleiding waarin bezoekers liggend onder een sterrenhemel kennis maakten met de wereld van het navigeren. De rondleiding werd uiteraard afgesloten met een kijkje in de tentoonstelling 'De navigatie-instrumenten'.

3. TIJDELIJKE TENTOONSTELLINGEN BUITEN HET SCHEEPVAARTMUSEUM

EU-top en Het Scheepvaartmuseum XXS

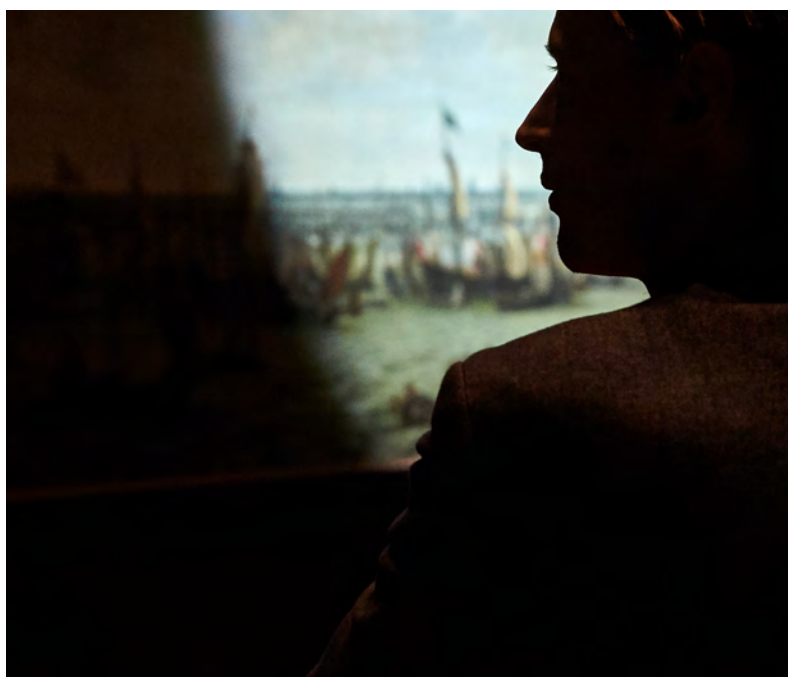
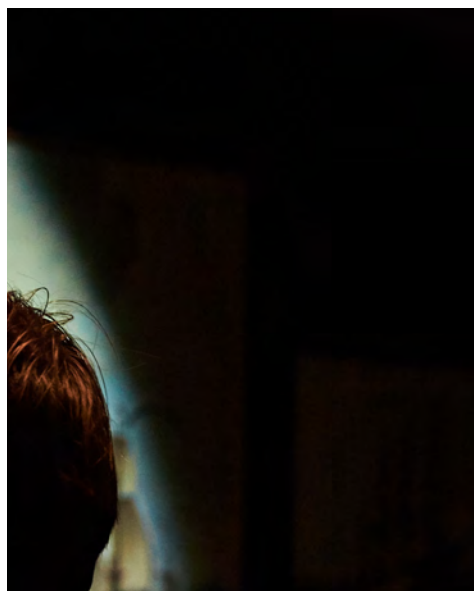
Het Scheepvaartmuseum is er bijzonder trots op in 2016 vergaderlocatie voor de informele ministeriële raden te zijn geweest. Het museum verwelkomde zo vele topambtenaren en ministers. Samen met het Marine Etablissement maakte het museum onderdeel uit van de centrale vergaderlocatie voor de EU-top midden in de hoofdstad. Gedurende deze besloten vergaderingen was het museum tijdelijk

niet voor publiek toegankelijk. Dit vormde aanleiding om pal tegenover het museum, midden op het Kattenburgerplein, een tijdelijk 'XXS' museum te openen. Hierbij kwam de maritieme Europese geschiedenis tot leven via rondleidingen en een toelichting door museumgidsen. De plek zorgde bovendien voor een informele en persoonlijke ontmoeting met bezoekers. Uiteindelijk trok dit bezoekerscentrum ruim 6.000 bezoekers.

‘Horizon’, pop-up tentoonstelling De Wereld Draait Door

In het voorjaar van 2016 opende de tweede editie van het Pop-Up museum van tv-programma De Wereld Draait Door zijn deuren in het Allard Pierson museum in Amsterdam. Maar liefst elf musea en negen gastconservatoren deden mee aan dit tijdelijke museum. Naast Het Scheepvaartmuseum, participeerden onder andere het Kröller-Müller Museum, Nationaal Militair Museum, Museum Boerhaave en het Teylers Museum. Daan Roosegaarde, Kunstenaar van het jaar in 2016, creëerde voor Het Scheepvaartmuseum de expositie ‘Horizon’. De horizon werd weergegeven door ruim twintig schilderijen uit de periode 1666-1956 op ooghoogte naadloos tegen elkaar te presenteren. Met een speciale spot, die een golf van licht bood, werden de bijzondere objecten uit het depot van Het Scheepvaartmuseum belicht en verbonden tot één geheel.

“WE HEBBEN ALLEMAAL EEN EERSTE EN DERDE HORIZON. DE EERSTE HORIZON GAAT OVER HUUR BETALEN, ETEN EN WERKEN. DE DERDE HORIZON GAAT OVER HET NIEUWE ONS: WAAR WIL IK NAARTOE EN WAAR WORD IK GELUKKIG VAN? DE HORIZON. DE LIJN DIE ONS ALLEMAAL VERBINDT. DAT IS DE INSPIRATIE VOOR DEZE ZAAL.”

Daan Roosegaarde, kunstenaar en gastconservator ‘Horizon’

4. OVERIGE

Toekenning BIS subsidie 2017-2020

Voor de subsidieperiode 2017-2020 heeft het museum met het activiteitenplan ‘Blauwdruk’ ruimschoots voldaan aan de voorwaarden voor verstrekking van de BIS subsidie. In het nieuwe plan is sterk ingezet op een programmering voor brede doelgroepen rondom jaarthema's. Als toonaangevend maritiem kennisinstituut zoekt het museum in haar nieuwe plannen steeds aansluiting met actuele maatschappelijke ontwikkelingen en (nieuwe) samenwerkingspartners.

“DE RAAD IS POSITIEF OVER HET AANGEPASTE ACTIVITEITENPLAN. HET GEKOZEN PROFIEL IS HELDER EN DE BIJBEHORENDE THEMA'S AANSPREKENDE. HET MUSEUM WERKT DEZE THEMA'S IN HET AANGEPASTE PLAN GOED UIT IN DE VERSCHILLENDE ACTIVITEITEN.”

Raad voor de Cultuur

EDUCATIE EN PARTICIPATIE

Het Scheepvaartmuseum werkt nauw samen met verschillende scholen uit primair onderwijs (PO) en voortgezet onderwijs (VO). Voor het PO is in 2016 in co-creatie met de Goeman Borgesiuschool een nieuw Sint Nicolaasprogramma ontwikkeld. Daarnaast is er een samenwerking gestart met de nieuw opgerichte, en in de buurt van het museum gelegen Alan Turing school. Deze school is één van de vier winnende initiatieven van de door de Gemeente Amsterdam geïnitieerde wedstrijd 'Onze Nieuwe School'. Voor het VO is in co-creatie met drie VO-scholen uit Amsterdam de pilot 'Bootkamp' gestart. Een programma waarbij de brugklasleerlingen kennismaken met elkaar en een 'teambuilding-programma' volgen aan boord van het VOC-schip *Amsterdam*. 'Bootkamp' is met de docenten grondig geëvalueerd en wordt het komende jaar uitgebreid met andere VO-scholen in Amsterdam. Daarnaast werkt

Het Scheepvaartmuseum samen met het Gerrit van der Veen College voor de zogenaamde kunstdagen van deze school. In totaal heeft Het Scheepvaartmuseum in 2016 25.141 leerlingen uit het PO en VO ontvangen.

PARTICIPATIE

Zowel voor gezinnen, cultuurliefhebbers als buitenlandse toeristen vond er in 2016 een breed scala aan activiteiten plaats. Voor deze activiteiten heeft het museum samengewerkt met een groot aantal partners uit het culturele, wetenschappelijke en maatschappelijke veld. Zo heeft Ecomare zich aangesloten bij de succesvolle Walvisweken in de zomervakantieperiode, zijn de maandelijkse Zeeconcerten in samenwerking met het Conser-

vatorium van Amsterdam opgezet, en lezingen ontwikkeld samen met de Vrije Academie. Ook is een Vrijheidsmaaltijd met het Comité 4/5 mei Amsterdam aangeboden en is in de Maand van de Geschiedenis samengewerkt met Dutch Culture en de RCE.

In 2016 zijn 588 activiteiten voor gezinnen georganiseerd, 382 activiteiten voor jong en oud en nog eens 272 activiteiten voor individuele bezoekers/cultuurliefhebbers.

FINANCIËLE POSITIE

Het startpunt voor een ondernemend Scheepvaartmuseum is een solide financiële positie en een sluitende jaarexploitatie. In 2016 is een resultaat behaald van € 1,4 miljoen. Conform de richtlijnen in het Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen van het Ministerie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) worden na resultaatbepaling nog een aantal verplichte reserveringen gemaakt.

Ten eerste is er een bedrag (€ 581.894) afkomstig uit de subsidie gereserveerd voor vervanging van bedrijfsinstallaties. Daarnaast is er geld gereserveerd voor terugbetaling van te veel ontvangen subsidie voor huisvesting (€ 409.160), subsidie voor verbetering van de veiligheid naar aanleiding van de Schiphol-brand (€ 205.000) en een bijdrage van de BankGiro Loterij voor tentoonstellingsprojecten in 2017 (€ 95.947). Het resterende bedrag wordt toegevoegd aan het bestemmingsfonds OCW (€ 55.128) en de algemene reserve (€ 33.097). Met een liquiditeitsratio van 3,70 (2015: 3,58) kan het museum op tijd aan alle kortlopende verplichtingen voldoen. De solvabiliteit is toegenomen tot 36% (2015: 28%). De basisbegroting van het museum wordt opgesteld zonder de projectkosten waarbij alle reguliere kosten inclusief de personeelskosten zijn gedekt. Projecten worden gefinancierd door middel van een mix van eigen inkomsten, waaronder een groot aantal langdurige relaties met sponsors, fondsen en de BankGiro Loterij. Onderdeel van de

eigen inkomsten strategie voor de toekomst zijn eventuele bijdragen van Het Compagnie Fonds, Het Scheepvaartmuseum Enterprise, de Vereeniging Nederlandsch Historisch Scheepvaartmuseum en de inkomsten uit de kaartverkoop (in 2016: € 2,3 miljoen). Het eigen vermogen van het museum bedraagt eind 2016 € 5,3 miljoen, waarvan € 3,8 miljoen is bestemd voor vervanging van bedrijfsinstallaties en € 0,6 miljoen bestaat uit gereserveerde gelden van OCW. Van het resterende besteedbare deel van het eigen vermogen (€ 0,9) miljoen is € 0,7 miljoen bestemd voor toekomstige uitgaven en € 0,2 miljoen vrij besteedbaar (algemene reserve). De reserves en bestemmingsfondsen zijn geoormerkt, met uitzondering van de algemene reserve. OCW bepaalt in 2017 hoe het bestemmingsfonds OCW 2013-2016 besteed gaat worden. Gezien de lage algemene reserve is het de wens van het museum om het bestemmingsfonds OCW toe te voegen aan de algemene reserve.

RISICOBEBEERSING

Risicomanagement is een integraal onderdeel van het gevoerde beleid en ligt formeel vast, verdeeld in de onderdelen: strategie, operationeel, financieel, financiële verslaglegging en wet- en regelgeving. De directie is goed op de hoogte van de belangrijkste risico's en onzekerheden binnen de branche en meent dat de interne risicomanagement- en control systemen waarmee de organisatie brede risico's beheerst, adequaat werken. Operationele en financiële risico's (prijs-, liquiditeits-, koers- en renterisico's) zijn vastgelegd in de managementinformatie en worden periodiek geanalyseerd. De bewaking van de financiële positie en het bijstellen op basis van de financiële risico's vindt periodiek plaats. Per kwartaal wordt er een herijkte jaarresultaatprognose opgesteld. De grootste risico's die de organisatie loopt zijn:

Strategisch/financieel:

- Tegenvallende bezoekersaantallen en/of teruglopende omzet, waardoor de financiële positie kan worden verzwakt. De volgende maatregelen zijn hiervoor getroffen:
 - Het museum bewaakt de jaarresultaten periodiek gedurende het jaar door het opstellen van een resultaat- en liquiditeitsprognoses. Deze prognoses en mogelijke acties die hieruit voortkomen worden besproken met de Raad van Toezicht.
 - Opstellen van een vermogensbeleid waarin de hoogte van de vereiste buffers voor risico en continuïteit worden gedefinieerd.
- De verantwoordelijkheid voor het beheer en onderhoud van de huisvesting is per 1 januari 2017 in het kader van de nieuwe Erfgoedwet naar Het Scheepvaartmuseum overdragen. De volgende maatregelen zijn getroffen:
 - Er is een meerjarig onderhoudsplan opgesteld dat in 2017 zal worden opgenomen in de planning- en control cyclus.
 - De formatie van de organisatie is uitgebreid.
 - Per 1 januari 2017 gaat het museum een nieuw contract aan met het Rijksvastgoedbedrijf waarin risico's die voortvloeien uit onderhoud in eerdere periodes zijn gemitigeerd.
 - (Europese) aanbesteding van contracten voor onderhoud, om het onderhoudsplan te kunnen uitvoeren.

- Niet (helemaal) nakomen van de prestatieafspraken met OCW in het kader van het culturele BIS infrastructuur, met mogelijke korting op subsidie tot gevolgd.
 - In 2016 heeft het museum een uitgebreide toelichting gegeven aan OWC over de prestaties in de periode 2013-2016. Het museum schat in dat deze toelichting voldoende zekerheid biedt.
- Ontwikkeling in de bekostiging van de subsidie in het kader van de Erfgoedwet. Dit risico is door de individuele musea niet te mitigeren. Met de Museumvereniging en OCW wordt gezamenlijk gewerkt aan een nieuwe bekostigingssystematiek.

Operationeel:

- Tekortkomingen in het ICT beleid, beveiliging en waarborgen van privacy met betrekking tot de Wet Datalekken.
 - De risico's zijn erkend in de managementletter van de accountant. In 2017 stelt het museum hiervoor adequate procedures op.
- Tekortkomingen in scheiding van functies in systemen
 - In het afgelopen jaar zijn de bevoegdheden in verschillende systemen aangepast, waardoor de risico's zijn geminimaliseerd
 - Het museum voert vaker controles op systemen uit om de bevoegdheden blijvend te monitoren.

In de begroting van 2017 is een bezoekersaantal van 316.000 opgenomen, dat met de programmering en activiteiten voor dat jaar realistisch is.

GELIEERDE INSTELLINGEN

Stichting Het Scheepvaartmuseum Enterprise (HSME) en HSME BV

Het Scheepvaartmuseum heeft de zakelijke exploitatie ondergebracht in de Stichting Het Scheepvaartmuseum Enterprise (HSME). Daarnaast is op 30 december 2015. Het Scheepvaartmuseum Enterprise BV (HSME BV) opgericht. HSME BV verzorgt vanaf 1 januari 2016 de commerciële exploitatie van Het Scheepvaartmuseum. Daarmee

zet zij de meeste activiteiten voort van de Stichting HSME. De Stichting HSME is 100% aandeelhouder van HSME BV geworden. HSME BV geeft uitvoering aan de plannen van Het Scheepvaartmuseum om de commerciële exploitatie onder eigen regie uit te voeren. Hieronder vallen het publieksrestaurant, de winkel en de catering. Daarnaast levert HSME BV diensten aan het museum, vooral met betrekking tot publieksopvang, organisatie van relatie-ontvangsten en evenementen.

Het Scheepvaartmuseum heeft in 2011 de start van Stichting HSME financieel ondersteund met een lening. In 2016 is de vijfde termijn van deze tienjarige lening afgelost en zijn verder alle crediteuren-schulden aan het museum volgens verwachting afgelost. Naast de aflossing van de schulden is er voor het eerst een gift aan het museum verstrekt van € 100.000, die voor het museum vrij besteedbaar is. Om de activiteiten van de Stichting HSME in HSME BV te kunnen voortzetten, zijn alle activa en passiva van de stichting in 2016 overgebracht naar HSME BV en worden deze vanaf 1 januari 2016 voor rekening en risico van HSME BV geëxploiteerd. In 2016 is de financiële positie van de Stichting HSME en HSME BV verbeterd. Het eigen vermogen groeide van een negatief saldo van 976.000 naar een negatief saldo van € 300.000, mede door een uitstekend resultaat in HSME BV in 2016 van €419.000.

Het vermogen van HSME BV blijft naar verwachting verder groeien en wordt benut om de vermogens van de Stichting HSME (VOC schip) en Het Scheepvaartmuseum te versterken.

Het Scheepvaartmuseum heeft zich garant gesteld voor de aflossing van de lening (€ 1,5 miljoen) bij de Triodos bank. De lening van de Triodos bank is door HSME BV afgesloten voor specifieke investeringen die bij de vernieuwing zijn gedaan in de sfeer van de commerciële dienstverlening. HSME BV heeft in 2016 € 350.000 afgelost op de lening bij Triodos, per einde jaar staat er nog € 150.000 open. De directie heeft er alle vertrouwen in dat, op basis van het resultaat van de afgelopen jaren en de meerjaren liquiditeitsprognose, er jaarlijks een gift kan worden gedaan aan Het Scheepvaartmuseum en het eigen vermogen verder wordt versterkt.

Het Compagnie Fonds

Het Compagnie Fonds (HCF) is in 2008 opgericht om particulieren actief en duurzaam bij het museum te betrekken in de rol van mecenas en ambassadeur. Het fonds biedt de mogelijkheid kapitaal te vormen om zowel voor de korte als de lange termijn museale projecten mogelijk te maken. De stichting heeft een van het museum onafhankelijk bestuur. Het Compagniefonds heeft in 2016 twee belangrijke bijdragen

gedaan aan de Vereeniging Nederlands Historisch Scheepvaartmuseum. Het betreft een bijdrage van € 100.000 voor de aankoop van het schilderij van Nooms en een bijdrage van € 50.000 voor de aanschaf van een Nederlands scheepsmodel *Huis Tijdverdrijf*. Beide aankopen zijn te zien in de tentoonstelling 'Drijfveer'.

Vereeniging Nederlands Historisch Scheepvaartmuseum

De Vereeniging Nederlands Historisch Scheepvaartmuseum (VNHSM) is geen gelieerde partij in de zin van de richtlijnen voor de jaarrekening. VNHSM heeft een eigen bestuur waarin het museum geen invloed uitoefent of kan uitoefenen. De Vereeniging is eigenaar van de collectie en heeft deze als bruikleen ter beschikking gesteld aan de staat. De staat heeft de collectie in beheer gegeven aan Het Scheepvaartmuseum

COLLECTIE EN PUBLICATIES

Collectieplan

In 2016 heeft het museum in het kader van de nieuwe erfgoedwet officieel de taak voor het beheer van de collectie toegewezen gekregen. In 2016 is het bestaande collectieplan geactualiseerd. Voor de periode 2017-2020 stelt het Collectieplan een aantal beleidsprioriteiten, namelijk het vergroten van de toegankelijkheid van de collectie, het intensiveren van de zichtbaarheid van de collectie en het stimuleren en borgen van de kennisfunctie. Er wordt een informatiebeleidsplan opgesteld om deze ambities te kunnen uitvoeren. Dit informatiebeleidsplan is in februari 2017 gereed. Het in 2014 opgestelde Plan van Aanpak registratie achterstanden naar aanleiding van de aanbevelingen van de inspecties van Audit Commissie Collectiebeheer van de Vereeniging Nederlands Historisch Scheepvaartmuseum en de Erfgoedinspectie wordt in dit informatiebeleidsplan geïntegreerd. In 2016 is Het Scheepvaartmuseum verder gegaan met het deelproject

Registratie achterstanden Technische Tekeningen. Het doel van dit project is om de juridische status, standplaatsregistratie én fysieke nummering te verbeteren. De afronding van het Technische Tekeningen project staat nu gepland in de zomer van 2017. Alle nieuwe aanwinsten van 2016 zijn geregistreerd door middel van opname in Adlib. Vier maal per jaar vindt er verwerkingsoverleg plaats, waar goed gedocumenteerde en (financieel) verantwoorde verwervingen worden besproken.

Jubileumaankopen

De Vereeniging markeerde haar 100-jarige bestaan met vier aankopen die samen de rijkdom en reikwijdte van de collectie van Het Scheepvaartmuseum benadrukken. Hiertoe kocht de Vereeniging, mede met steun van Het Compagnie Fonds, een authentiek 17de eeuws scheepsmodel aan van het oorlogsfregat *Huis Tijdverblijf*. Het model werd in 1654 op de Amsterdamse

“VERZAMELEN IN 1916 EN IN 2016 IS VOOR DE VEREENIGING HELEMAAL NIET ZO VERSCHILLEND. WIJ WILLEN EEN BEPAALD VERHAAL VERTELLEN EN GESCHIEDENIS VASTHOUDEN, DAAR ZOEKEN WE DE JUISTE OBJECTEN BIJ. DIE ZIJN MISSCHIEEN NIET ALTIJD ZO MAKKELIJK TE VINDEN, MAAR WIJ KENNEN ONS VERHAAL EN KUNNEN DAARMEE GOED RICHTING BEPALEN.”

*Rutger van Slobbe,
voorzitter Vereeniging Nederlandsch
Historisch Scheepvaartmuseum*

marinewerf naast het Zeemagazijn gemaakt, waarmee de betekenis ervan voor het museum groot is.

Daarnaast werd het unieke schilderij van Reinier Nooms 'Gezicht op het IJ met 's Lands Zeemagazijn' uit 1664 aangekocht. Het schilderij toont 's Lands Zeemagazijn, de locatie van Het Scheepvaartmuseum, gezien vanaf de toenmalige Buitenkant, nu de Prins Hendrikkade. Het museum kocht twee foto's die deel uitmaakten van de expositie 'The Ultimate Sailor' aan. Het betreft de foto 'Meisje Loos' van Aisha Zeijpveld (cover van dit jaarverslag) en 'Nachtwachter' van Marie-Jose Jongerius. De aansluiting van deze werken op de collectiestrategie van het museum was een belangrijke motivatie voor deze aankoop.

Registratiegraad

In 2016 zijn in totaal 252.850 records geregistreerd, waarvan 2.638 nieuwe aanwinsten betrof. Het gaat hier zowel om museale als geregistreerde records vanuit de bibliotheek.

Kwaliteitszorg

Het Scheepvaartmuseum is in 2016 verder gegaan met het actualiseren van het handboek Collectiebeheer. Aan de hand van SPECTRUM (internationale standaard op het gebied van collectie-management) wordt de administratieve organisatie verbeterd. Er zijn nu vier procedures aangepast én geïmplementeerd.

Publicaties *Diederick Wildeman, conservator zeevaartkunde & bibliotheek collecties (selectie):*

Diederick Wildeman Mythe, Hoop en werkelijkheid: de ontdekking van Kaap Hoorn
in: Pieter Kroon, e.a., Atlas van Kaap Hoorn: kaartbeeld van zuidelijk Zuid-Amerika 1500-1725. Bussum: Thoth, 2016. p. 31-41.

Diederick Wildeman Zeekaarten als historische bron
In: Marc Hameleers ed. e.a., Cartografie: visies op de kaart 's-Gravenhage: Stichting Archief-publicaties 2016 (Stichting Archief-publicaties Jaarboek ; 15) p. 208-217.

Publicaties *Cecile Bosman, conservator maritieme kunst*

Het uitzicht van Michiel de Ruyter. Een must-have voor Het Scheepvaartmuseum', in: Bulletin Vereniging Rembrandt, oktober 2016.

Publicaties *Sarah Bosmans, conservator kunstnijverheid*

Inventarisatie van 'De walvis in Nederland' – Matthijs Jacobus (Thijs) Mol, in: Verzamelaars Verzameld, E. Spits, D. Wildeman en S. Bosmans (red.), Zwolle/ Amsterdam 2016, pp. 14-21

Het jubileumgeschenk van 1946, Zeemagazijn nr. 1 (2016), p. 11

Nieuwe tentoonstelling: Drijfveer | 100 jaar verzamelen, Zeemagazijn nr. 2 (2016), p. 13

Wat zij droeg, draagt de herinnering, Zeemagazijn nr. 3 (2016), p. 11

Zeemanssouvenirs, Zeemagazijn nr. 3 (2016), p. 12

Publicaties *Sara Keijzer, conservator fotografie en film*

Keijzer, S.C., De fotograaf, de scheepvaartmaatschappij en de zolderkast, Fotografisch geheugen, 89 (2016) p.28

Keijzer, S.C., Inland Shipping: binnenvaartschippers door de ogen van fotograaf Niels Helmink, in: Zeemagazijn (2016)

Keijzer, S.C. en Tabarki, F., Voltooing vermijdt. The ultimate sailor: under construction, in: NRC Handelsblad 11 juni 2016

Publicaties *Elisabeth Spits, conservator schepen en techniek*

Spelevaren sinds de Gouden Eeuw in Wild van Water, de kunst van het genieten (Zwolle Wbooks 2016)

De jonge Dirk in Zeemagazijn nr. 1 (2016)

Huistijdverdrijf in Zeemagazijn nr. 1 (2016)

Verzamelaars Verzameld in Zeemagazijn nr. 2 (2016)

Een jachthaven aan de Loosdrechtse Plassen in Zeemagazijn nr 2 (augustus 2016)

Schepen van de Gouden Eeuw in Fryslân, historisch tijdschrift. Jaargang 22 nummer 1.

Eeuwfeest Scheepvaartmuseum in Scheepshistorie nr. 22

Verzamelaars verzameld: een eeuw collectioneren in Het Scheepvaartmuseum. Zwolle: WBooks, 2016. Henk Dessens, Elisabeth Spits, Diederick Wildeman, Sarah Bosmans (red).

ORGANISATIE

Nieuwe directeur

Begin juli trad Michael Huijser aan als directeur van het museum en werd met zijn komst een stevige basis voor de koers van het museum gelegd. Michael Huijser is ruim twintig jaar werkzaam in de internationale kunst- en museum-wereld. Eerder was hij onder meer directeur van Het Rembrandthuis, het Zuiderzeemuseum en manager van de kunsthall Manarat al Saadivat in de Verenigde Arabische Emiraten. Huijser brengt veel museale ervaring naar het museum en weet dit te combineren met een flinke dosis creativiteit en ondernemerschap.

De medewerkers maken Het Scheepvaartmuseum tot wat het is. Het Scheepvaartmuseum wil een werkgever zijn die zijn medewerkers inspireert, motiveert om het beste uit zichzelf te halen en zichzelf te blijven ontwikkelen. Daarbij richt het museum zich specifiek op de gedefinieerde kernwaarden: *gastgerichtheid, integriteit en ondernemerschap*. Het museum verwacht dat zijn medewerkers deze kern- en merkwwaarden actief uitdragen en zich optimaal inzetten om de doelstellingen van de organisatie te realiseren.

Veiligheidsplan

Het Scheepvaartmuseum heeft een integraal veiligheidsplan. Het beleid is uitgewerkt in organisatorische, bouwkundige en elektrotechnische maatregelen die zorgen dat onveilige situaties tot het minimum worden beperkt. Het integrale veiligheidsplan draagt eraan bij dat Het Scheepvaartmuseum zijn kernactiviteiten permanent kan uitvoeren. Een calamiteitenplan is onderdeel van het veiligheidsplan.

Diversiteit

Het Scheepvaartmuseum hecht een groot belang aan diversiteit. Het museum heeft een publieke functie en wil graag een open ontmoetingsplaats zijn voor iedereen, ongeacht leeftijd, sexe, culturele achtergrond of geloofsovertuiging. Deze visie wordt vertaald in het HR-beleid.

Een aantal groepen vraagt momenteel om meer aandacht. Jongeren, net afgestudeerden zonder werkervaring, zijn welkom in Het Scheepvaartmuseum. Dit doet het museum onder andere middels het nieuwe vrijwilligersplan, waarbij jongeren zonder werkervaring wor-

den gekoppeld aan meer ervaren vrijwilligers. Jongeren tot 24 jaar maken voor bijna 6% deel uit van ons personeelsbestand. Zeven Wajong jongeren hebben vanaf 2010 ervaring kunnen opdoen in Het Scheepvaartmuseum, daarnaast was er ruimte voor zes werkervaringsplekken. Het Scheepvaartmuseum is trots dat bijna 20% van het personeelsbestand bestaat uit ouderen in de leeftijdscategorie van 55 tot 65 jaar. Het personeel in deze categorie zijn absolute experts waardoor kennis binnen de organisatie behouden blijft. De man-vrouw verdeling binnen het museum is 51% vrouw en 49% man. Het museum kent een Management Team van negen personen, waarvan vier vrouwen.

De culturele diversiteit is Het Scheepvaartmuseum is groot. Bij benadering (in verband met privacy gerespecteerde gegevens) bestaat 20% van het personeel uit personen met een gedeeltelijk niet-Nederlandse achtergrond.

WNT

De Wet Normering Topinkomens is van toepassing. Het Scheepvaartmuseum voldoet aan de norm.

Samenstelling raad van toezicht

		Benoeming	Herbenoeming	Aftreden
Voorzitter:	Mr. Dhr. W.B. Hoekstra	2016	2020	2024
Leden:	M. Borsboom VADM	2013	2017	2021
	Mw. Mr. T.L. Nagel	2011	2015	2019
	Mw. ir. M.Tiemstra	2010	2014	2018
	ir. A.J.M. Valk CBE	2014	2018	2022

Samenstelling Directie

Algemeen directeur:	dhr. M. Huijser
Directeur Collecties	dhr. H. Dessens

Organisatiestructuur

De interne organisatiestructuur en het personeelsbestand is afgestemd op de omvang van de activiteiten van het museum.

VOORUITBLIK

In 2017 staat een aantal hoogwaardige tentoonstellingen gepland. Ten eerste zal de wereldkaart van Joan Blaeu tentoongesteld worden in de tentoonstelling 'Blaeu's wereld in kaart | meester-cartograaf in de Gouden Eeuw.' Het object is één van de absolute topstukken en dateert uit 1648. Deze wereldkaart van Joan Blaeu heeft een indrukwekkend formaat van meer dan 2 bij 3 meter en bood destijds de meest actuele kennis van de wereld. Van deze versie van de kaart, met tekst van Blaeu en

een nieuwe plaat voor China, is er maar één ter wereld. De tentoonstelling belicht de meest verrassende details van de kaart, de politieke context van de kaart en vertelt meer over de Amsterdamse firma Blaeu.

In het najaar van 2017 opent de nieuwe tentoonstelling 'Game Changers | maritieme innovaties' die ingaat op maritieme innovaties door de jaren heen.

Eind 2017 zal de Virtual Reality Experience 'Dare to Discover' aan boord van het VOC-schip geopend worden.

In 2018 zal de tentoonstelling/installatie 'Sea of Tranquility' te zien zijn. De Belgische kunstenaar Hans Op de Beeck brengt acteurs in een digitaal vormgegeven wereld van een mysterieuze cruise liner. Hij gaat in op de waanzin van steeds grotere cruiseschepen, of zoals hij het zelf verwoordt: "Wij gebruiken tegenwoordig begrippen als

'de hoogste, de eerste en de grootste', maar wat zeggen deze termen over de echte kwaliteit van dingen?"

Daarnaast staat er een tentoonstelling gepland over het legendarische Cruiseschip *De Oranje*.

In 2019 is het thema jaar 'De Nieuwe wereld' en in 2020 'Oorlog en Vrede'.

VERSLAG VAN DE RAAD VAN TOEZICHT

De directie verschaft de Raad van Toezicht, gevraagd en ongevraagd, tijdig en volledig de informatie die nodig is voor een goede taakvervulling. Het inhoudelijk beleid en de concretisering en implementatie daarvan maken deel uit van die informatie. Daarnaast betreft het financiële prognoses, management-rapportages en overige (beleidsmatige) presentaties.

Vergaderfrequentie en focus

De directeur heeft tussentijds overleg met individuele leden van de Raad van Toezicht en ingestelde commissies. De Raad van Toezicht heeft in 2016 zes maal vergaderd. Er is geen frequente afwezigheid van één van de leden geconstateerd. Naast de reguliere agendapunten lag afgelopen jaar de focus op de voortgang van het activiteitenplan 'Blauwdruk' in verband met de hernieuwde BIS-aanvraag. De Raad van Toezicht is intensief betrokken geweest bij de werving, monitoring en ondersteuning van de nieuwe directeur Michael Huijser. Daarnaast is voor de Raad van Toezicht een nieuwe voorzitter geworven. Er vonden monitoringgesprekken met de ondernemingsraad en afvaardigingen van het managementteam plaats.

Tot slot heeft de raad een vijfde en zesde lid geworven voor de raad van Toezicht zodat specifieke kennis en ervaring uit de vastgoed- en museale sector is toegevoegd. Onder andere de invoering van de Erfgoedwet en de gewijzigde rol van het museum in relatie tot het gebouwbeheer heeft geleid tot die besluiten. Net als andere jaren heeft de Raad van Toezicht eenmaal buiten aanwezigheid van de algemeen directeur vergaderd om haar eigen functioneren te bespreken. De directie en de Raad van Toezicht van de Stichting Nederlands Scheepvaartmuseum Amsterdam vormen het bestuur en van daaruit de directie en Raad van Toezicht van de Stichting Het Scheepvaartmuseum Enterprise.

Governance Code Cultuur

De Raad van Toezicht en de directie hanteren de principes van goed cultureel bestuur zoals in de nieuwe Governance Code Cultuur is samengevat. In de reglementen voor de Raad van Toezicht en de directie zijn de verantwoordelijkheden, taken en de manier van samenwerken vastgelegd.

Samenstelling

Tot 1 april 2016 nam mevrouw Tiemstra het voorzitterschap van de Raad van Toezicht waar. Vanaf 1 april is ondergetekende benoemd tot voorzitter van de Raad van Toezicht van Het Scheepvaartmuseum.

Tot slot

Afgelopen jaar wist het museum een gedegen basis onder het beleid en strategie te leggen. Met het plan Blauwdruk is de richting voor 2017-2020 neergelegd en is volop gestart met implementatie en realisatie. Door de Raad van Toezicht met twee leden te versterken, bouwt het museum gezamenlijk verder aan een succesvolle toekomst. De Raad van Toezicht dankt de directie, alle medewerkers en vrijwilligers zeer hartelijk voor hun inzet het afgelopen jaar.

Wopke Hoekstra

Voorzitter Raad van Toezicht

JAAR REKENING 2016

BALANS PER 31 DECEMBER 2016

	EUR	EUR
ACTIEF	31 december 2016	31 december 2015
Vaste activa		
Materiële vaste activa	6.939.878	8.630.562
Financiële vaste activa	320.000	400.000
	7.259.878	9.030.562
Vlottende activa		
Vorraden	42.375	23.951
Vorderingen:		
• Debiteuren	294.613	414.310
• Vooruitbetaalde kosten	19.942	54.401
• Omzetbelasting	266.881	191.466
• Overige vorderingen	402.245	310.295
Liquide middelen	6.219.191	4.028.473
	7.245.247	5.102.896
	14.505.125	14.133.458

PASSIEF	31 december 2016	31 december 2015
Eigen vermogen		
Algemene reserve	196.506	163.408
Vervangingsreserve bedrijfsinstallaties	3.782.963	3.201.069
Bestemmingsfonds OCW	152.046	96.917
Bestemmingsfonds huisvesting OCW	492.382	83.216
Bestemmingsfonds Veiligheid depot	205.000	0
Bestemmingsfonds BankGiroLoterij	452.110	356.163
Totaal Eigen vermogen	5.281.006	3.900.773
Voorzieningen	718.143	723.589
Langlopende schulden		
Investeringsbijdragen	6.558.025	8.111.327
	6.558.025	8.111.327
Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	374.902	333.425
Vooruit ontvangen bedragen	760.000	25.201
Loonbelasting	127.926	127.050
Overige schulden	685.123	912.093
	1.947.951	1.397.769
	14.505.125	14.133.458

CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING OVER 2016

	EUR 2016	EUR Begroting 2016	EUR 2015
Directe opbrengsten:			
• Publieksinkomsten	2.324.064	2.395.240	2.595.737
• Sponsorinkomsten	169.660	270.000	199.000
• Overige inkomsten	3.217	0	5.023
Indirecte opbrengsten	751.894	468.000	446.010
Totale opbrengsten (A1)	3.248.835	3.133.240	3.245.770
Structurele subsidie OCW Cultuur Nota:			
• Onderdeel huren	5.985.365	6.073.143	6.073.143
• Onderdeel exploitatiebijdrage	3.600.227	3.543.819	3.547.959
Structurele subsidie provincie	0	0	0
Structurele subsidie gemeente	0	0	0
Overige (niet structurele) subsidies/bijdragen:	0	0	0
Bijdragen uit publieke middelen	1.186.586	871.821	954.624
Bijdragen uit private middelen:			
• Waarvan particulieren incl. vrienden	334.686	361.818	514.796
• Waarvan bedrijven	197.077	97.077	191.954
• Waarvan private fondsen	258.392	268.692	441.148
• Waarvan goede doelenloterijen	529.305	483.445	529.531
Totaal subsidies/bijdragen (A2)	12.091.638	11.699.815	12.253.154
Totale baten (A = A1 + A2)	15.340.473	14.833.055	15.498.924
Salarislasten	4.175.922	3.891.873	4.330.999
Afschrijvingen	1.751.399	1.708.749	1.928.059
Huur	4.767.640	5.109.281	5.078.877
Aankopen	125.236	50.000	56.669
Overige lasten	3.165.236	3.523.833	3.098.034
Totale lasten (B)	13.985.433	14.283.736	14.492.638
Saldo uit gewone bedrijfsvoering (A - B)	1.355.040	549.319	1.006.286
Saldo rentebaten/-lasten	25.193	20.000	50.729
Saldo overige buitengewone baten/lasten	0	0	0
Mutatie aankoopfonds	0	0	0
Resultaat voor bestemming	1.380.233	569.319	1.057.015
Bestemming resultaat			
Mutatie vervangingsreserve bedrijfsinstallaties	581.894	569.320	677.244
Mutatie bestemmingsfonds OCW 2013 - 2016	55.128	0	71.529
Mutatie bestemmingsfonds huisvesting OCW	409.166	0	41.608
Mutatie bestemmingsfonds Brandveiligheid Depot	205.000	0	0
Mutatie bestemmingsfonds BankGiroLoterij	95.947	0	222.935
Mutatie Algemene reserve	33.098	0	43.699

